

**แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา
ของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ***
**GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF EXECUTIVE CHARACTERISTICS IN THE
21ST CENTURY ACCORDING TO THE THREEFOLD LERANING PRINCIPLE OF THE
SAMAKKHITHAM SCHOOL GROUP PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE**

¹วินัย ลุนพงษ์ Winai Lunpong ²พระครูกิตติญาณวิสิฐ PhrakhruKittiyanawisit

³พระครูภาวนาวุฒิบัณฑิต PhrakruPhawanawutbundit

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Winai_Lunpong@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีใช้แบบสอบถามประชากรทั้งหมดในการวิจัย จำนวน 113 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย (1) ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรแต่งกายให้เหมาะสม สุภาพ เรียบร้อย ถูกกาลเทศะ มีบุคลิกที่เหมาะสม (ศีล) มีความสุภาพ อ่อนโยน สุขุม รอบคอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง (สมาธิ) มีวุฒิภาวะสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา (ปัญญา) (2) ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารสามารถสร้างความเป็นทีมได้ ต้องกล้าคิด กล้าตัดสินใจ ภายใต้หลักการที่ถูกต้อง (ศีล) สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นได้ มีความกระตือรือร้นที่จะลงมือให้สำเร็จ (สมาธิ) กล้าที่จะเชื่อมั่นผู้อื่น มองผู้อื่นอย่างเท่าเทียม มองเห็นจุดดีจุดเด่นของผู้อื่น (ปัญญา) (3) ด้านวิชาการ ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายงานบริหารวิชาการ (ศีล) สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้จัดสื่อและผลิตสื่อ (สมาธิ) มีความรู้ในหลักการ บริหาร เทคนิคการบริหาร นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร (ปัญญา) (4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารมีความประพฤติปฏิบัติตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยความสุจริต ยึดมั่นในกฎระเบียบ คุณธรรมจริยธรรม (ศีล) มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (สมาธิ) มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน มีความยุติธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน (ปัญญา) และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย (1) ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรแต่งกายให้เหมาะสม ใช้คำพูดสุภาพ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาให้ความเป็นธรรม มีปฏิภาณไหวพริบมี

ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี (2) ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารมีความคิดไตร่ตรอง สุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงาน สามารถสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในโรงเรียน มีสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา (3) ด้านวิชาการ ผู้บริหารกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และกลยุทธ์ด้านวิชาการ วางแผนพัฒนางานด้านวิชาการ บริหารจัดการทรัพยากรบุคคล บริหารงบประมาณ มีความสามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพทางวิชาการ การสอน การวิจัย ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีล 5 ที่เป็นพื้นฐานชีวิต มีความเมตตากรุณาต่อผู้ร่วมงาน หมั่นฝึกตนให้เป็นผู้ที่ประพฤติน่าเคารพนับถือ มีความยุติธรรมต่อผู้ร่วมงาน สร้างค่านิยมและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหาร, ศตวรรษที่ 21, หลักไตรสิกขา, โรงเรียน

Abstract

This research aims to 1) study the characteristics of executives in the 21st century, 2) study the methods for developing the characteristics of executives in the 21st century according to the Tri-sikkha principle, and 3) propose guidelines for developing the characteristics of executives in the 21st century according to the Tri-sikkhā principle (Threefold learning). This research is a mixed-method research using a questionnaire of the entire population in the research, consisting of 113 people. Data were analyzed using research statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and interviewing with 6 key informants. Data were analyzed using content analysis. The research results found that 1) Overall, the characteristics of executives in the 21st century were practiced at a high level. When classified by aspect, all 4 aspects were practiced at a high level, namely, leadership, personality, academics, and ethics, respectively. 2) Methods for developing the characteristics of executives in the 21st century according to the Tri-sikkhā principle consisting of (1) Personality aspect: Executives should dress appropriately, politely, neatly, and appropriately, having a suitable personality (Morality), being polite, gentle, calm, and careful, having self-confidence (Concentration), being mature and able to control their emotions, and behaving as a good example to subordinates (Wisdom). (2) Leadership aspect: Executives could build a team, must dare to think, dare to make decisions based on the correct principles (Morality), being able to motivate others and eager to achieve results (Concentration), dare to trust others, seeing others as equal and their strengths (Wisdom). (3) Academics: Executives were academic and professional leaders, having knowledge and understanding of the scope of academic administration (Morality), could create an environment conducive to learning, supporting the organization and production of media (Concentration), having knowledge of management principles, management techniques and applying innovation and technology in administration (Wisdom). (4) Ethics: Executives behave in accordance with the framework of professional ethics with honesty, adhering to rules and regulations, ethics (Morality), selfless,

considering the public interest more than personal interest (Concentration), having compassion for colleagues, and being fair to colleagues (Wisdom). And 3) Guidelines for developing characteristics of executives in the 21st century according to the Trisikkhā principle, consisting of (1) Personality: Executives should dress appropriately, using polite words, knowing how to use reason to solve problems, being fair, having quick wit, knowledge and skills in technology. (2) Leadership: Executives should be thoughtful, prudent in their work, and could motivate school members, having the intelligence to solve problems. (3) Academically, administrators should set academic policies, goals and strategies, planning academic development, managing human resources and budgets, having the ability to create an environment conducive to learning, experience in academics, teaching, research, promoting and supporting all parties to participate in curriculum development. (4) Moral ethics, administrators should behave according to the 5 precepts that were the foundation of life, having compassion for coworkers, diligently training themselves to be respectable, being fair to coworkers, creating values and instilling good consciousness in work.

Keywords: Executive Characteristics, The 21st Century, The Principle of Tri-sikkhā, School

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือโลกไร้พรมแดน กระแสโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีความซับซ้อนและเกี่ยวโยง เป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในสาขาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วัสดุศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การสื่อสาร และโทรคมนาคม นวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ ใช้อุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ขั้นพื้นฐานเป็นการดำเนินชีวิตในโลกของการสารสนเทศ (Cyberspace) และความจริงเสมือน (Virtual Reality) และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E- Commerce) อีกทั้งความก้าวหน้าในสังคม ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ในหลายด้านทำให้ทุกคนต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนได้รับผลกระทบ ดังนั้นบางสิ่งบางอย่างต้องเปลี่ยนแปลง เพื่อความอยู่รอดและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ผู้บริหารในฐานะผู้นำขององค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองและเปลี่ยนแปลงองค์กรให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ชัยยนต์ เพาพาน, 2558)

คุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงความดีของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและเหมาะสม มีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม จริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่เพื่อนำพ้ององค์กรประสบความสำเร็จ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2560) สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชา ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ฝึกทักษะอาชีพ เสริมสร้าง

คุณธรรมอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และฝึกทักษะชีวิตอันจำเป็นในการดำรงชีวิตให้กับนักเรียนโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการคอยกำกับ ติดตาม และดูแลการดำเนินการของโรงเรียน อีกทั้งพยายามทุกวิถีทางที่จะดำเนินการทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษาให้มีผลผลิตคือนักเรียนที่มีคุณภาพที่สุด และเพื่อให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ

ในสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความเจริญก้าวหน้าในด้านการจัดการศึกษาและมีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจกล่าวคือ เกิดอำนาจนิยมวัตถุนิยม มีผลกระทบถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งอันที่จริงน่าจะเกิดผลดีต่อการบริหารในโรงเรียนเพราะมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยแต่กลับทำให้การบริหารงานไม่ราบรื่นและไม่ดีเท่าที่ควร การบริหารจัดการระหว่างผู้บริหารระดับสูงและผู้ใต้บังคับบัญชาก็ไม่ราบรื่นเช่นกัน นอกจากนี้ ความพยายามด้านคุณภาพการศึกษาในสถาบันการศึกษายังไม่สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาด้านการจัดการ เช่น ความซับซ้อนของงาน การล่าช้าในการทำงาน การใช้อำนาจในทางที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับการชนะทั้งงานและจิตใจของเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องสร้างภาพลักษณ์ให้แข็งแกร่งเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้คน เป็นการปฏิบัติแห่งความรัก ความเมตตา และความสุภาพ ความมีน้ำใจและความเป็นกลางไม่แสดงอคติต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ผู้บริหารที่ดีควรใช้พระคุณมากกว่าพระเดช หรือใช้อำนาจบาตรมีมากกว่าอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2550) ดังนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่จะต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะที่ตัวผู้บริหารให้มีหลักพุทธธรรมประจำตัวผู้บริหาร เพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมที่จะนำมาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยเห็นว่าการนำหลักการบริหารเชิงพุทธโดยเฉพาะหลักไตรสิกขา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะงานด้านบริหารวิชาการและบริหารบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนกลุ่มสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการกำหนดและพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารรวมกับการประยุกต์ใช้กับหลักไตรสิกขา ในการบริหารงานอย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารงานวิชาการและงานบุคคล สามารถบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักไตรสิกขา ให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 113 คน และใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 6 คน กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ 3) สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย 4) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ 5) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) เชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ (Index of Items Objective Congruence : IOC) ซึ่งจะต้องได้ค่า IOC มากกว่า 0.5 ทุกข้อ 6) นำเครื่องมือที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างทดลองใช้ จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) 7) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert)

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้ 1) ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ และร้อยละ 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

ที่	สภาพคุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21	ระดับการปฏิบัติ			
		μ	σ	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านบุคลิกภาพ	4.31	0.44	มาก	2
2	ด้านภาวะผู้นำ	4.33	0.45	มาก	1
3	ด้านวิชาการ	4.29	0.47	มาก	3
4	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.25	0.48	มาก	4
	ภาพรวม	4.30	0.46	มาก	

2. วิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยาสรุปประเด็นได้ว่า

2.1 ด้านบุคลิกภาพ 1) ศील คือ ผู้บริหารควรแต่งกายให้เหมาะสม สุภาพ เรียบร้อย ถูกกาลเทศะ มีบุคลิกที่เหมาะสม 2) สมาธิ คือ ผู้บริหารมีความสุขภาพ อ่อนโยน สุขุม รอบคอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง พุดจาไพเราะกับผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ปัญญา คือ ผู้บริหารมีวุฒิภาวะสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

2.2 ด้านภาวะผู้นำ 1) ศील คือ ผู้บริหารสามารถสร้างความเป็นทีมได้ ต้องกล้าคิด กล้าตัดสินใจ ภายใต้อำนาจหน้าที่ถูกต้อง เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี 2) สมาธิ คือ ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นได้ ต้องมีความกระตือรือร้นที่จะลงมือทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ หรือพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นกว่าเดิม 3) ปัญญา คือ ผู้บริหารกล้าที่จะเชื่อมั่นผู้อื่น มองผู้อื่นอย่างเท่าเทียม มองเห็นจุดดี จุดเด่น จุดแข็งของผู้อื่น และให้โอกาสผู้อื่นได้ลงมือทำ ได้เปลี่ยนแปลง ได้พัฒนา

2.3 ด้านวิชาการ 1) ศील คือ ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพมีความรู้ ความเข้าใจ ขอบข่ายงานบริหารวิชาการมีความรู้ ความสามารถด้านนิเทศภายใน 2) สมาธิ คือ ผู้บริหารสามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้จัดสื่อและผลิตสื่อ 3) ปัญญา คือ ผู้บริหารมีความรู้ในหลักการ บริหาร เทคนิคการบริหาร และการวางแผนกลยุทธ์ รวมทั้งต้องรู้จักนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารองค์กรอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรม 1) ศील คือ ผู้บริหารมีความประพฤติปฏิบัติตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยความสุจริต ยึดมั่นในกฎระเบียบ คุณธรรมจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง 2) สมาธิ คือ ผู้บริหารมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ปัญญา คือ ผู้บริหารมีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน มีความยุติธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน ไม่ใช้อำนาจในการปกครองบุคลากร

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

3.1 ด้านบุคลิกภาพ ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 1) ศีล ผู้บริหารควรแต่งกายให้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่ เช่น การแต่งกายไปทำงานควรแต่งกายในชุดสุภาพเรียบร้อย 2) สมาธิ ผู้บริหารควรใช้คำพูดสุภาพ เคารพผู้ฟังทุกระดับ พุดจาชัดเจน ผู้บริหารควรพุดจาให้เข้าใจง่าย 3) ปัญญา ผู้บริหารรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาโดยให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี มีปฏิภาณไหวพริบดี

3.2 ด้านภาวะผู้นำ ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 1) ศีล ผู้บริหารมีความคิดไตร่ตรอง สุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงาน มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสำหรับอนาคตขององค์กร 2) สมาธิ ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในองค์กรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ให้การยอมรับและชมเชยสมาชิกในองค์กร 3) ปัญญา ผู้บริหารมีสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการใหม่ มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนา

3.3 ด้านวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 1) ศีล ผู้บริหารกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และกลยุทธ์ด้านวิชาการ วางแผน พัฒนา และติดตามผลงานด้านวิชาการ บริหารจัดการทรัพยากรบุคคลงบประมาณ 2) สมาธิ ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจขอบข่ายงานบริหารวิชาการ มีความสามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีประสบการณ์ทางวิชาการ การสอน การวิจัย 3) ปัญญา ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนตัวผู้เรียน

3.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 1) ศีล ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีล 5 ที่เป็นพื้นฐานชีวิต มีความเมตตากรุณาต่อผู้ร่วมงาน หมั่นฝึกตนให้เป็นผู้ที่ประพฤติดี เคารพนับถือและน่ายกย่อง 2) สมาธิ ผู้บริหารมีความยุติธรรมต่อผู้ร่วมงาน ให้กำลังใจและเสริมแรงให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้จะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ปัญญา ผู้บริหารสร้างค่านิยมและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงานเพื่อการบรรลุเป้าหมาย มีการบริหารงานอย่างมีคุณธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยบางประการมีความสอดคล้องกับ วรณัฐ สุขแก่น (2557) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสามารถในการบริหาร และด้านวิชาการ ชยาภรณ์ จันท (2560) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดพังงาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้ความสามารถทางการบริหาร รองลงมา คือ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านภาวะผู้นำและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ส่วนด้านที่ต่ำที่สุด คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์

และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของ ชิวสารณ์ กิ่งแก้ว (2566) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาวិธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย (1) ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรแต่งกายให้เหมาะสม สุภาพ เรียบร้อย ถูกกาลเทศะ มีบุคลิกที่เหมาะสม (ศีล) มีความสุภาพ อ่อนโยน สุขุม รอบคอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง (สมาธิ) มีวุฒิภาวะสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา (ปัญญา) (2) ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารสามารถสร้างความเป็นทีมได้ ต้องกล้าคิด กล้าตัดสินใจ ภายใต้อำนาจหน้าที่ถูกต้อง (ศีล) สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นได้ มีความกระตือรือร้นที่จะลงมือให้สำเร็จ (สมาธิ) กล้าที่จะเชื่อมั่นผู้อื่น มองผู้อื่นอย่างเท่าเทียม มองเห็นจุดดีจุดเด่นของผู้อื่น (ปัญญา) (3) ด้านวิชาการ ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายงานบริหารวิชาการ (ศีล) สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้จัดสื่อและผลิตสื่อ (สมาธิ) มีความรู้ในหลักการบริหาร เทคนิคการบริหาร นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร (ปัญญา) (4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารมีความประพฤติปฏิบัติตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยความสุจริต ยึดมั่นในกฎระเบียบ คุณธรรมจริยธรรม (ศีล) มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (สมาธิ) มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน มีความยุติธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน (ปัญญา) ซึ่งผลการวิจัยบางประการมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูโสภาสนนทกิตติ (ศักดิ์ โสภาโส) (2557) ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำ ด้านการครองตน ครองคน และครองงาน โดยภาพรวม พบว่า หลักการครองตน สอดคล้องกับหลักธรรม ได้แก่ หลักธรรมาสนะ 4 และภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการครองตน (dominate their) สอดคล้องกับหลักธรรมาสนะ 4 (Gharāvāsa-dhamma) และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของ Aydin, B. (2012) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียน มีทัศนคติที่จะส่งผลให้โรงเรียนเดินไปข้างหน้า มีลักษณะที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลต่ออุดมคติหมายถึงพฤติกรรมของผู้นำและผู้ตามที่อาจเกิดผลเกี่ยวกับการเป็นผู้นำ แรงจูงใจที่สร้างแรงบันดาลใจหมายถึงวิธีการที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจคนรอบข้างพวกเขา

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย (1) ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรแต่งกายให้เหมาะสม ใช้คำพูดสุภาพ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาให้ความเป็นธรรม มีปฏิภาณไหวพริบ มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี (2) ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารมีความคิดไตร่ตรอง สุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงาน สามารถสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในโรงเรียน มีสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา (3) ด้านวิชาการ ผู้บริหารกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และกลยุทธ์ด้านวิชาการวางแผนพัฒนางานด้านวิชาการ บริหารจัดการทรัพยากรบุคคล บริหารงบประมาณ มีความสามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีประสบการณ์ทางวิชาการ การสอน การวิจัย ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีล 5 ที่เป็นพื้นฐานชีวิต มีความเมตตากรุณาต่อผู้ร่วมงาน หมั่นฝึกตนให้เป็นผู้ที่ประพฤติน่าเคารพนับถือ มีความยุติธรรมต่อผู้ร่วมงาน สร้างค่านิยมและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน ซึ่งผลการวิจัยบางประการมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ สุขเอียด (2562) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 ตามทัศนะของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามลำดับ และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระสมุห์ยุทธนา อนุทโย (กรใหม่) (2565) ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้ง 4 ด้านโดยภาพรวม สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ ด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพ ด้านคุณลักษณะวิชาการ และด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ ในส่วนของปัญหาผู้บริหารบางท่าน ไม่กล้าตัดสินใจ ขาดภาวะผู้นำ บริหารงานไม่เด็ดขาด มีบุคลิกไม่มั่นใจ ใช้ตำแหน่งบังคับให้คนอื่นทำตามใจตัวเองหรือใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เลือกรักมากกว่าชัง ลำเอียง ขาดวิสัยทัศน์ ขาดความรู้ในการทำงานและมุมมองการใช้ชีวิต และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของ พระปลัดมงคล วราสโย (เรืองอาคม) (2562) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านคุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ ด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพ ด้านคุณลักษณะวิชาการ และด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ ตามลำดับ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของกลุ่มโรงเรียนสามัคคีธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปผลดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

P = PERSONALITY ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรแต่งกายให้เหมาะสม สุภาพ เรียบร้อย ถูกกาลเทศะ มีบุคลิกที่เหมาะสม มีความสุภาพอ่อนโยน สุขุม รอบคอบ พุดจาไพเราะกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีวุฒิภาวะสามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

L = LEADERSHIP ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารสามารถสร้างความเป็นทีมได้ ต้องกล้าคิด กล้าตัดสินใจ ภายใต้อำนาจที่ถูกต้อง เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นได้ ต้องมีความกระตือรือร้นที่จะลงมือทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ หรือพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นกว่าเดิม กล้าที่จะเชื่อมั่นผู้อื่น มองผู้อื่นอย่างเท่าเทียม มองเห็นจุดดี จุดเด่น จุดแข็งของผู้อื่น และให้โอกาสผู้อื่นได้ลงมือทำ

A = ACADEMIC ด้านวิชาการ ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพมีความรู้ ความเข้าใจ ขอบข่ายงานบริหารวิชาการมีความรู้ ความสามารถด้านนิเทศภายใน สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความรู้ในหลักการบริหาร และการวางแผนกลยุทธ์ รู้จักนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารองค์กรอย่างต่อเนื่อง

M = MORALITY ETHICS ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารมีความประพฤติปฏิบัติตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยความสุจริต ยึดมั่นในกฎระเบียบ คุณธรรมจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน มีความยุติธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน ไม่ใช้อำนาจในการปกครองบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีความกล้าในการตัดสินใจ กล้าคิด และกล้าทำ เหตุนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาผู้บริหารให้มีความกล้าในการตัดสินใจ กล้าคิด และกล้าทำมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านภาวะผู้นำ พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารกล้าตัดสินใจสร้างสรรค์ผลงานใหม่ในสถานะที่มีความเสี่ยงสูง เหตุนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาผู้บริหารให้มีความกล้าที่จะตัดสินใจสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ในสถานะที่มีความเสี่ยงสูงมากยิ่งขึ้น

1.3 ด้านวิชาการ พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสามารถประยุกต์เทคโนโลยีพัฒนาเครื่องมือ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ เหตุนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถในการประยุกต์เทคโนโลยีและพัฒนาเครื่องมือ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารเป็นผู้จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาร่วมกับทางชุมชน เหตุนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาร่วมกับชุมชนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาจากโรงเรียนในกลุ่มอื่นๆ ว่ามีการใช้หลักไตรสิกขาที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันจากการวิจัยครั้งนี้

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในการประยุกต์กับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น

2.3 ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ในโรงเรียน หรือหน่วยงานต่อไป เพื่อจะได้พิจารณาผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชยาภรณ์ จันโท. (2560). การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. 13(1).304.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2558). การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2560). ภาวะผู้นำทางการศึกษาและนวัตกรรมทางการบริหาร: กระบวนทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ชีวสารณ์ กิ่งแก้ว. (2566). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. แหล่งที่มา <http://thesis.rru.ac.th/frontend/view/678#> สืบค้นเมื่อ 6 มิ.ย. 2566.
- พรทิพย์ สุขเอียด. (2562). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พระครูโสภาสนนทกิตต์ (ศักดิ์ดา โอภาโส). (2557). การวิเคราะห์ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนวิสุทธิพุทธระดับประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระปลัดมงคล วราสโย (เรืองอาคม). (2562). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์ยุทธนา อนุกโตโย (กรใหม่). (2565). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักกัลยาณมิตรสำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2550). วิชาการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Aydin, B. (2012). Transformational Leadership Behaviors of School Principals: A Qualitative Research Based on Teachers Perceptions. *International Online Journal of Educational Sciences*. 4(3). 12.